

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПРОДУКЦІЇ ГАЛУЗІ ПТАХІВНИЦТВА УКРАЇНИ

С. О. ГРИГОРЬЄВ

(Національний університет біоресурсів і
природокористування України)

Анотація. Мета статті полягає у визначенні способів підвищення конкурентоспроможності продукції вітчизняного птахівництва в умовах поглиблення євроінтеграції України.

Досліджено сучасний стан виробництва м'яса птиці в Україні та перспективи розвитку. Проведено аналіз конкурентоспроможності продукції вітчизняного птахівництва, обґрунтовано основні напрями розвитку галузі та підвищення її ролі у забезпеченні продовольчої безпеки країни в умовах євроінтеграції.

У статті обґрунтовано основні напрями розвитку галузі, які спрямовані на ефективний розвиток галузі птахівництва як складової аграрного сектора. Основні наукові положення статті можна використати на підприємствах галузі птахівництва, що сприятиме розвитку аграрного сектора загалом.

Ключові слова: конкурентоспроможність, ринок, птахівництво, товаровиробники, аграрний сектор.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Ключовим завданням державної політики на сучасному етапі є забезпечення соціальних гарантій високого рівня життя населення. Надзвичайно важливою складовою цього завдання слід вважати задоволення потреб споживачів у високобілкових продуктах харчування. Вхідження України до Європейського Союзу спонукає підвищити конкурентоспроможність вітчизняних товаровиробників, що діють на внутрішньому та зовнішньому ринку в умовах глобалізаційних процесів. Стратегічною метою у сучасних умовах економічної та політичної нестабільності є забезпечення продовольчої безпеки країни, формування нової якості економічних відносин, формування сталого економічного зростання. Розв'язання проблеми продовольчої безпеки у XXI ст. є стратегічним завданням, оскільки у світі до 2050 р. потрібно буде нагодувати 9 млрд людей. Крім швидкого росту населення, зростають доходи населення, що спричиняє підвищення попиту на продукти харчування. Проблемаю

продовольчої безпеки також є катастрофічний вплив глобальних кліматичних змін, який негативно впливає на аграрний сектор через підвищення температури, аномальний характер атмосферних опадів і вищу ймовірність виникнення посух і повеней, що значною мірою впливає на обсяг врожаю.

Проблеми стану вітчизняної галузі птахівництва, способи забезпечення якості м'яса птиці, а разом із тим і значного підвищення конкурентоспроможності як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках досліджували такі науковці: Т. М. Бойко, В. П. Бородай, Р. С. Бичківський, Р. І. Буряк, Ю. В. Бондаренко, В. І. Д'яченко, О. О. Катеринич, О. В. Мазуренко, Л. Я. Малуца, О. В. Терещенко, В. О. Труфанов, В. В. Рухляд, В. П. Хвостик, Д. М. Микитюк, І. О. Щетинін та ін.

В умовах сучасних викликів перед українськими виробниками продукції птахівництва поставлено завдання – забезпечити зростання її виробництва на якісно нових засадах побудови цієї галузі та задовольнити відповідні потреби як внутрішнього, так і зовнішнього ринків. Особливе місце мають посісти

заходи, що спрямовані на підвищення якості сировини та готового продукту, бо закордонні споживачі вживають лише продукцію екстракласу.

Метою статті є визначення способів підвищення конкурентоспроможності продукції вітчизняного птахівництва в умовах поглиблення євроінтеграції України.

Для реалізації поставлених у статті завдань були використані такі методи та методики: монографічний, методи економічного аналізу, абстрактний, розрахунково-конструктивний, аналізу і синтезу, порівняльний та ін.

Вирішення продовольчої безпеки держави пов'язане із забезпеченням населення країни основними продуктами харчування у достатній кількості та належної якості. У переважній більшості держав світу птахівництво посідає провідне місце з-поміж інших галузей сільськогосподарського виробництва, бо забезпечує населення повноцінними дієтичними продуктами харчування. На сьогодні споживання м'яса птиці в Україні є одним із найнижчих у Європі, адже один українець споживає лише 10–12 кг курятини на рік (європейці близько 25 кг на особу на рік). Птахівництво є однією із найбільш скоростиглих галузей тваринництва. Вона характеризується швидкими темпами відтворення поголів'я, найменшими затратами матеріальних ресурсів і людської праці на одиницю виробленої продукції. Птиця відрізняється більшою продуктивністю, високими відтворювальними можливостями, інтенсивним ростом, здатністю до найвищої конверсії корму за її пристосованості до промислових умов утримання [1].

Сьогодні ринок насичений не лише продукцією українських птахофабрик, а й імпортом товаром, який часто поступається своїми якісними характеристиками. Тому в сучасних умовах актуальною залишається проблема поліпшення конкурентоспроможності продукції галузі птахівництва та регулювання ринку продукції птахівництва через низку економічних важелів.

Конкурентоспроможність підприємства є однією з найважливіших категорій ринко-

вої економіки, характеризує можливість і ефективність адаптації підприємства до умов зовнішнього середовища. Проте досвід показує, що далеко не всі вітчизняні підприємства галузі атахівництва готові до конкурентної боротьби. Конкурентоспроможність переважно окреслюють як здатність витримати конкуренцію з аналогічними об'єктами на конкретному ринку. Однак для розгляду проблем забезпечення конкурентоспроможності підприємств такого визначення недостатньо. Знання економічної природи конкуренції, основних економічних законів функціонування ринкових відносин, наукових підходів, принципів і методів, розуміння конкурентних ситуацій на ринку, розроблення методик оцінки конкурентоспроможності підприємства є необхідним науковим підґрунтям для системи забезпечення конкурентоспроможності підприємства. Адже вітчизняні підприємства часто продукують конкурентоспроможну продукцію неконкурентоспроможними методами, які характеризуються високими енерго-, матеріалозатратами і трудомісткістю, низькою заробітною платою, невисокими прибутками. Тому конкурентоспроможність підприємства варто розглядати як здатність генерувати прибуток на вкладений капітал не нижче від середньогалузевих параметрів, тобто здатність функціонувати ефективно. Виходячи з цього постулату, більшість наших підприємств галузі птахівництва виявляються неконкурентоспроможними.

Для усунення недоліків необхідно, перш за все, визначити та систематизувати фактори, що дасть змогу підвищити ефективність оцінки конкурентоспроможності виробництва та підвищити якість продукції, яка випускається. Щоб досягнути довготривалого успіху, роботу із забезпечення конкурентоспроможності підприємства слід здійснювати в усіх сферах і за всіма аспектами його діяльності.

На стадії виробництва сільськогосподарської продукції конкуренція має свою мету і проявляється у формі джерела та стимулу підвищення ефективності діяльності підприємств. Вона є економічним змаганням виробників однакової продукції на ринку, спря-

мованим на залучення якомога більшої кількості споживачів, завдяки цьому – одержання максимальної вигоди [2, с. 46].

Основним чинником, який визначає рівень конкурентоспроможності продукції галузі птахівництва, є ціна її реалізації за умови, що

якісні характеристики товару відповідають прийнятим у країні стандартам.

Аналіз динаміки виробництва м'яса птиці показує, що вітчизняна галузь птахівництва є вагомою складовою виробництва м'яса і м'ясних продуктів (табл. 1).

Таблиця 1

Виробництво м'яса птиці в Україні, тис. т (у забійній масі)

Показник	Рік						2014 р. до 2000 р., %
	2000	2005	2010	2012	2013	2014*	
Господарства усіх категорій, тис. т.	193,2	496,6	953,5	1074,7	1168,3	1164,7	602,8
У тому числі сільськогосподарські підприємства, тис. т	35,8	319,8	772,0	868,1	966,6	974,4	2721,8
Відсотків	18,5	64,4	81,0	80,8	82,7	83,7	×

Примітка.* Дані без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини проведення антитерористичної операції.

Джерело: розраховано за даними Державної служби статистики України.

Отже, встановлено, що м'ясне птахівництво України функціонує стабільно та нарощує темпи виробництва, і в умовах євроінтеграції має значні перспективи щодо забезпечення населення повноцінними дієтичними продуктами харчування та експорту цієї продукції.

На сьогодні темпи приросту виробництва продукції птахівництва зростають за рахунок використання птахівничими підприємствами закордонної селекції, застосування автоматизованого обладнання, зарубіжних ветеринарних препаратів і кормових добавок. При-

чому значно сформувався асортимент продукції птахівництва на ринку: це переважно харчові курячі яйця та м'ясо птиці, які є доступними для всіх верств населення.

За 2015 р. на українському ринку курятини відбулося незначне скорочення виробництва на 2 %. Загалом, 2015 р. було вироблено близько 560 тис. т охолодженого м'яса птиці. За попередніми даними, мороженої курятини за січень – вересень 2015 р. було вироблено 126 тис. т, що на 11 % більше, ніж 2014 р. (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка виробництва замороженого м'яса домашньої птиці

Назва підприємства	Виробництво, т			Чистий дохід, млн грн			Чистий прибуток, млн грн	
	2013	2014	2014, зростання, %	2013	2014	2014, зростання, %	2013	2014
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Вінницька птахофабрика	74195	102070	37,57	1865	4035	116,35	90	612
Птахокомплекс «Дніпровський»	16594	15527	-6,43	837	991	18,50	102	103
Агро-Овен	5751	6036	4,96	993	1228	23,63	78	112

Продовж. табл. 2

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Березняківське птахопідприємство	3725	4028	8,13	79	87	10,46	0	7
Ориль-Лідер	3918	3705	-5,44	881	1090	23,77	94	-203
Перемога Нова (МХП)	5199	3478	-33,10	570	519	-8,94	22	-184
Птахокомплекс «Губін»	2879	2661	-7,57	279	380	36,44	31	61
Ідна	0	1783	-	53	53	1,22	2	2
Володимиро-Волинська птахофабрика	1057	1115	5,49	567	833	46,79	56	82
Усього	113318	140403	23,90	×	×	×	×	×

За останні роки великі інвестиції зроблені у потужні яєчні та м'ясні підприємства. Тільки на 2002 р. іноземних і вітчизняних інвесторів було майже 70. Саме за рахунок інвестицій відновлені й потужно працюють великі підприємства з виробництва яєць і м'яса птиці. На жаль, птахопідприємства «Птахопром України» отримали незначні інвестиції, та все одно працюють і дають якісну продукцію. Наприклад, потужно розвивається нині ТОВ «Агрохолдинг „Авангард”» (виробництво яєць), який буде 2 великі комплекси у Хмельницькій (на 23 млн гол.) і Херсонській (до 5 млн гол.) областях. Оскільки зростає попит населення на цінний білковий продукт, то в останні роки збільшилася кількість перепелиних ферм. Скажімо, стабільно працюють ТОВ «Агрокомплекс Фенікс» і ФГ «Повіт-Агро» (Київщина), ТОВ Фірма «Сільпостачсервіс» (Херсонщина) та інші. Інвестиції дозволили відновити і розвинути виробництво гусячої племінної продукції. Непогані показники демонструє СТОВ «Нікомарівське» (Одещина), ФГ «Орбіта» (Миколаївщина), ТОВ «Колос-Агро Трейд» (Сумщина), проте, як свідчать дані табл. 2, вищезгадані підприємства попри позитивні тенденції розвитку все-таки не є лідерами з виробництва замороженого м'яса домашньої птиці.

Нині найбільшими підприємствами галузі є «Миронівський хлібопродукт» і «Агро-

марс». Їх торгові марки «Наша Ряба» і «Гаврилівські курчата» контролюють 64 % ринку – 50 і 14 % відповідно. Прибуток від бізнесу з виробництва птиці, за даними Інвестиційної компанії «Dragon Capital», становить 20–35 % (ЕВІТДА). У птахівництві витрати галузі залежать від витрат на корми, які, в свою чергу, – від вартості на зерно та мінеральні добавки різної формації. У структурі витрат кормова складова становить близько 80 %. До того ж, на сукупні витрати впливає зростання рівня заробітної плати, підвищення ціни на енергоресурси, ветеринарні препарати тощо, лідером на ринку залишається компанія «Миронівський хлібопродукт», що забезпечує себе зерном практично повністю. Іншим учасникам ринку доводиться закуповувати корми, тому вони залежать від цінних коливань на зернові (табл. 3).

Собівартість кілограма готової продукції становить у середньому 15 грн, залежно від величини підприємства і його забезпеченості ресурсами. На початку минулого року компанії були змушені працювати практично збитково, продаючи куряче м'ясо за ціною 14–15 грн, через зниження купівельної спроможності населення. Загалом, ситуація у виробників така: щоб працювати з 20 % маржею, вони повинні продавати готову продукцію не менш ніж по 18–19 грн за кг. Проте іноземні виробники готові імпортувати продукцію до України за нижчими цінами.

Таблиця 3

**Динаміка виробництва продукції птахівництва
(м'ясо домашньої птиці), свіже та охолоджене**

Назва підприємства	Виробництво, т			Чистий дохід, млн грн			Чистий прибуток, млн грн	
	2013 р.	2014 р.	2014 р. зростання, %	2013 р.	2014 р.	2014 р. зростання, %	2013 р.	2014 р.
Миронівський хлібопродукт «МХП»	215874	193602	-10,32	4213	5514	30,90	413	92
Гаврилівський комплекс «Агромарс»	76619	109051	42,33	2116	2435	15,08	80	56
Ориль-Лідер	53227	59949	12,63	881	1090	23,77	94	-203
Вінницька птахофабрика	33193	55043	68,83	1865	4035	116,35	90	612
Володимиро-Волинська птахофабрика	34398	43178	25,52	567	833	46,79	56	82
Агро-Овен	44001	41599	-5,46	993	1228	23,63	78	112
Птахокомплекс «Дніпровський»	34514	34096	-1,21	837	991	18,50	102	103
Перемога Нова	28321	19067	-32,68	570	519	-8,94	22	-184
Улар	19877	15897	-20,02	334	349	4,27	31	9
Птахокомплекс «Губін»	15867	15401	-2,94	279	380	36,44	31	61

Незважаючи на позитивні тенденції ринку м'яса птиці та яєць, існують також стримуючі фактори його розвитку. Зокрема, проблеми з логістикою і неможливістю транспортувати охолоджену продукцію на великі відстані роблять продаж курятини за кордон низькорентабельною. У сегменті замороженої продукції українські виробники не можуть конкурувати з Бразилією через більш високу собівартість готового м'ясо продукту. За умови, що держава стане підтримувати цю галузь, залучаючи інвестиції, птахівництво зможе стати одним із провідних напрямів української економіки.

На виробництво продукції птахівництва насамперед впливає наявність поголів'я птиці (табл. 4). Зазначимо, що збільшення обсягів виробництва продукції птахівництва досягається за рахунок зростання його промислового виробництва.

Майже п'ята частина всіх господарств – це великі птахівничі підприємства відомих марок, які успішно зайняли провідне місце на ринку продукції птахівництва.

Основні конкурентні переваги промислового птахівництва пов'язані з присутністю в галузі великих за розмірами підприємств, об'єднаних в агрохолдинги, які і є основними експортерами м'яса птиці та яєць. Завдяки наявності значних фінансових ресурсів у таких підприємствах використовуються сучасні технології, розвивається ефективна система маркетингу. Тут досягнуто високої продуктивності праці, впроваджується система жорсткого контролю за якістю продукції.

Дослідження конкурентоспроможності продукції галузі птахівництва України в сучасних умовах поглиблення євроінтеграції показали, що зміцнення позицій вітчизняних

підприємств галузі птахівництва можливе за умов розширення виробництва продукції. Очевидно, що конкурентні позиції вітчизня-

ної продукції як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках, усе більшою мірою визначатимуться її якістю.

Таблиця 4

Групування сільськогосподарських підприємств за наявністю поголів'я птиці всіх видів станом на 1 січня 2014 р.

Показник	Кількість підприємств		Чисельність поголів'я	
	одиниць	відсотків загальної кількості	тис. гол.	відсотків загальної чисельності
Підприємства – всього, з них млн голів	531	100	122078	100
До 10000	299	56	479	0
10000 – 24999	40	8	657	1
25000 – 49999	33	6	1169	1
Понад 49999	159	30	119773	98

Джерело: розраховано за даними Державної служби статистики України.

З метою підсилення конкурентних переваг вітчизняної продукції та більш повного використання сприятливої кон'юктури світового ринку потрібно забезпечити якість і безпечність продукції відповідно до сучасних вимог. Для цього потрібно активізувати впровадження на підприємствах систем управління безпечністю і якістю продукції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Супіханов Б. К. Розвиток ринків аграрної продукції : монографія / Супіханов Б. К. – К. : ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2009. – 538 с.
2. Економіка підприємства / [Горбоніс Ф. В., Черевко Г. В., Павленчик Н. Ф., Павленчик А. О.]. – К. : Знання, 2010. – 463 с.
3. Розвиток м'ясопродуктового підкомплексу України : монографія / М. В. Гладій, П. Т. Саблук, Н. Г. Копитець та ін. ; за ред. М. В. Гладія. – К. : ННЦ ІАЕ, 2012. – 354 с.
4. Формування попиту та пропозиції на ринках основних видів тваринницької продукції / Ільчук М. М., Коновал І. А., Кирилюк О. Ф., Гурська І. С. – К. : ЗАТ «Нічлава», 2012. – 363 с.

5. Аналіз і прогноз кон'юктури світових ринків продукції тваринництва / Шпичак О. М., Лупенко Ю. О., Присяжнюк М. В. та ін. ; за ред. О. М. Шпичака. – К. : ННЦ ІАЕ, 2012. – 250 с.

REFERENCES

1. *Rozvytok rynkiv aghrarnoji produkciji* [The development of markets of agricultural products]. Kiev: NSC "Institute of Agrarian Economics", 2009. 538 p.
2. Horbonos F. V., Cherevko G. V., Pavlenchuk N. F., Pavlenchuk A. O. *Ekonomika pidpryjemstva* [Economics of Enterprise]. Kiev: Znannia, 2010. 463 p.
3. Hladiy M. V., Sabluk P. T., Kopytets F. H. and others. *Rozvytok m'jasoproduktovogo pidkompleksu Ukraini* [Development of meat products subcomplex Ukraine]. Kiev: NSC "Institute of Agrarian Economics", 2012. 354 p.
4. Ilchuk M. M., Konoval I. A., Kyrylyuk O. F., Gorska I. S. *Formuvannja popytu ta propozycji na rynkakh osnovnykh vydiv tvarynnyjskoji produkciji* [Formation of supply and demand in the markets of the main types of

livestock production]. Kiev: JSC “Nichlava”, 2012. 363 p.

5. Shpuchak O. M., Lupenko Y. O., Prysyazhnyuk M. V. and others. *Analiz i prohnoz*

conuctury svitovykh rynciv produkciji tvarinnictva [Analysis of forecast market situation and global markets of animal products]. Kiev: NSC “Institute of Agrarian Economics”, 2012. 250 p.

С. О. Григорьев (Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины). **Конкурентоспособность продукции отрасли птицеводства Украины.**

Аннотация. Цель статьи заключается в определении путей повышения конкурентоспособности продукции отечественного птицеводства в условиях углубления евроинтеграции Украины.

Исследовано современное состояние производства мяса птицы в Украине и перспективы развития. Проведен анализ конкурентоспособности продукции отечественного птицеводства, обоснованы основные направления развития отрасли и повышения ее роли в обеспечении продовольственной безопасности страны в условиях евроинтеграции.

В статье обоснованы основные направления развития отрасли, направленных на эффективное развитие отрасли птицеводства как составляющей аграрного сектора. Основные научные положения статьи можно использовать на предприятиях отрасли птицеводства, что будет способствовать развитию аграрного сектора в целом.

Ключевые слова: конкурентоспособность, рынок, птицеводство, товаропроизводители, аграрный сектор.

S. Grigoriev (National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine). **The competitiveness of poultry industry of Ukraine.**

Summary. The purpose of the article is to identify ways to improve the competitiveness of domestic poultry in the deepening of European integration of Ukraine.

The modern state of production of poultry in Ukraine and prospects. The analysis of the competitiveness of domestic poultry reasonably basic directions of development of the sector and increasing its role in ensuring food security in terms of European integration.

The paper proved the main directions of development of the industry aimed at efficient development of poultry industry as part of the agricultural sector. The main scientific position paper can be used in enterprises poultry industry to facilitate the development of the agricultural sector in general.

Keywords: competitiveness, market, poultry, producers, agricultural sector.